

SYTYKETTÄ YHTEISTYÖHÖN -valmennus: osio 1

Mitä on lastensuojelu?

Valmennuksen työskentelytavat

Pidä mikrofoni suljettuna muiden puhuessa

Pyydä puheenvuoroa

Sano nimesi, kun puhut

Voit kysyä tai kommentoida myös keskustelu-ikkunassa

Ilmoita keskustelussa, jos joudut olemaan hetken pois

Kärsivällisyyttä tekniikan kanssa

Valmennuksen sisältö

- **Osio 1: Mitä on lastensuojelu?**
  - Käymme läpi perusasioita lastensuojelusta, lastensuojeluilmoituksesta, palveluista ja monialaisesta yhteistyöstä
- Osio 2: Systeminen ajattelutapa lastensuojelussa
  - Tutustumme systemiseen työotteeseen ja sen peruseriaatteisiin
- Osio 3: Systeminen tiimityö lastensuojelussa ja monialainen yhteistyö
  - Tutustumme systemisen työotteen keskeisiin menetelmiin ja siihen, mitä systemisyys voi tuoda monialaiseen yhteistyöhön

Päivän aikataulu

- 12.00 Aloitus ja esittäytyminen
Johdatus päivän teemaan
Lastensuojeluilmoitus
15 min tauko
- ~13.30 Mitä tapahtuu lastensuojeluilmoituksen jälkeen?
Lastensuojelun työskentely
15 min tauko
- ~14.30 Lastensuojelun sosiaalityöntekijä
Tiedon vaihtaminen ja monialainen yhteistyö
Kysymyksiä ja loppukeskustelu
- 15.30 Ensimmäinen valmennuspäivä päättyy

Miksi tämä valmennus on järjestetty?

- Yhteistyökumppanit ovat toivoneet koulutusta lastensuojelusta
- Lastensuojelussa on otettu käyttöön systeemisen työtteen toimintamalli. Lastensuojelun työntekijät käyvät systeemisestä työotteesta 6 päivän koulutuksen
- Valmennus on tarkoitettu kaikille niille tahoille, jotka työskentelevät lastensuojelun kanssa
- Saat käytännön tietoa lastensuojelusta ja lastensuojelun systeemisestä tiimimallista
- Valmennuksessa perehdytämme systeemisen työskentelyn peruseräiteisiin ja keskeisiin menetelmiin
- Systeeminen ajattelu- ja työskentelymalli voi toimia monialaisen työn perustana, olla yhteinen tapa ymmärtää ja käsitellä lapsen ja perheen tilannetta

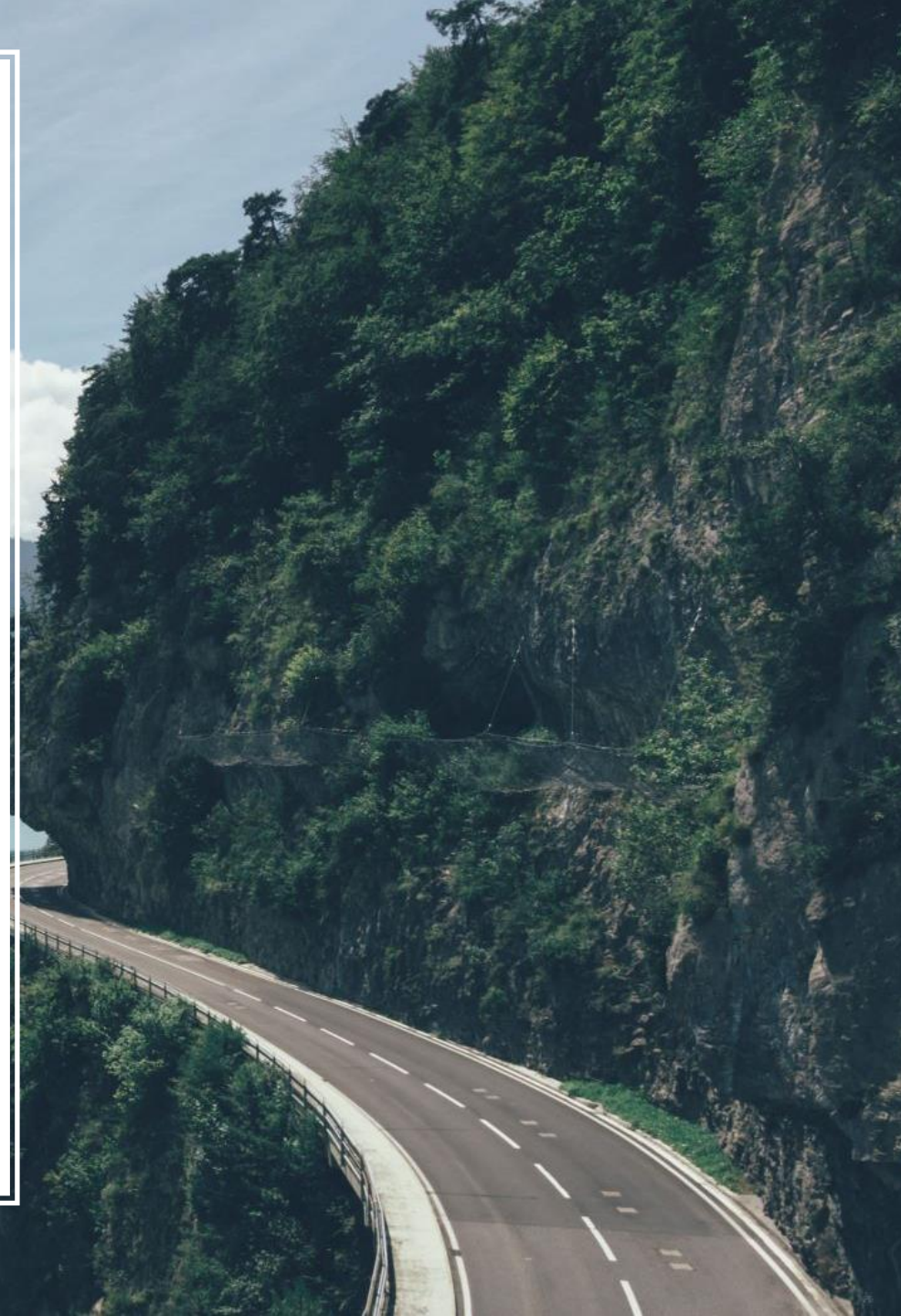
Systemisyys on yhteinen asia!

- Kansallisena tavoitteena on, että systeeminen ajattelu läpäisisi kaikki lapsiperhepalvelut – ajattelu- ja työtapa monitoimijaisuuteen
- Mallia voidaan hyödyntää erilaisissa palveluissa, organisaation omista lähtökohdista käsin
- Mitä tämä voisi tarkoittaa omassa työssäni?
- Tällä hetkellä systeemistä työtettä on kokeiltu esim. peruskouluissa, perhekeskuksissa ja lapsi- ja perhepalveluissa ([Systemisiä kokeiluja : kohti jatkuvaa yhdessä oppimista \(julkari.fi\)](#))

Valmennuksen lähtökohtia

- Tärkeintä yhteinen keskustelu ja dialogi, ääneen ihmettely ja pohtiminen – siis kysy, ihmettele, pohdi!
- Oman asiantuntijuuden jakaminen yhteiseksi hyväksi
- Valmennus ei tarjoa valmiita vastauksia

Lastensuojelu

TikTok-Sossut ovat tehneet videoita lastensuojelusta. Niistä saa tietoa helposti esitetyssä muodossa ja niitä voi hyödyntää halutessaan omassa työssään. Linkki videoon: <https://youtu.be/tKgDmmNLxIs>

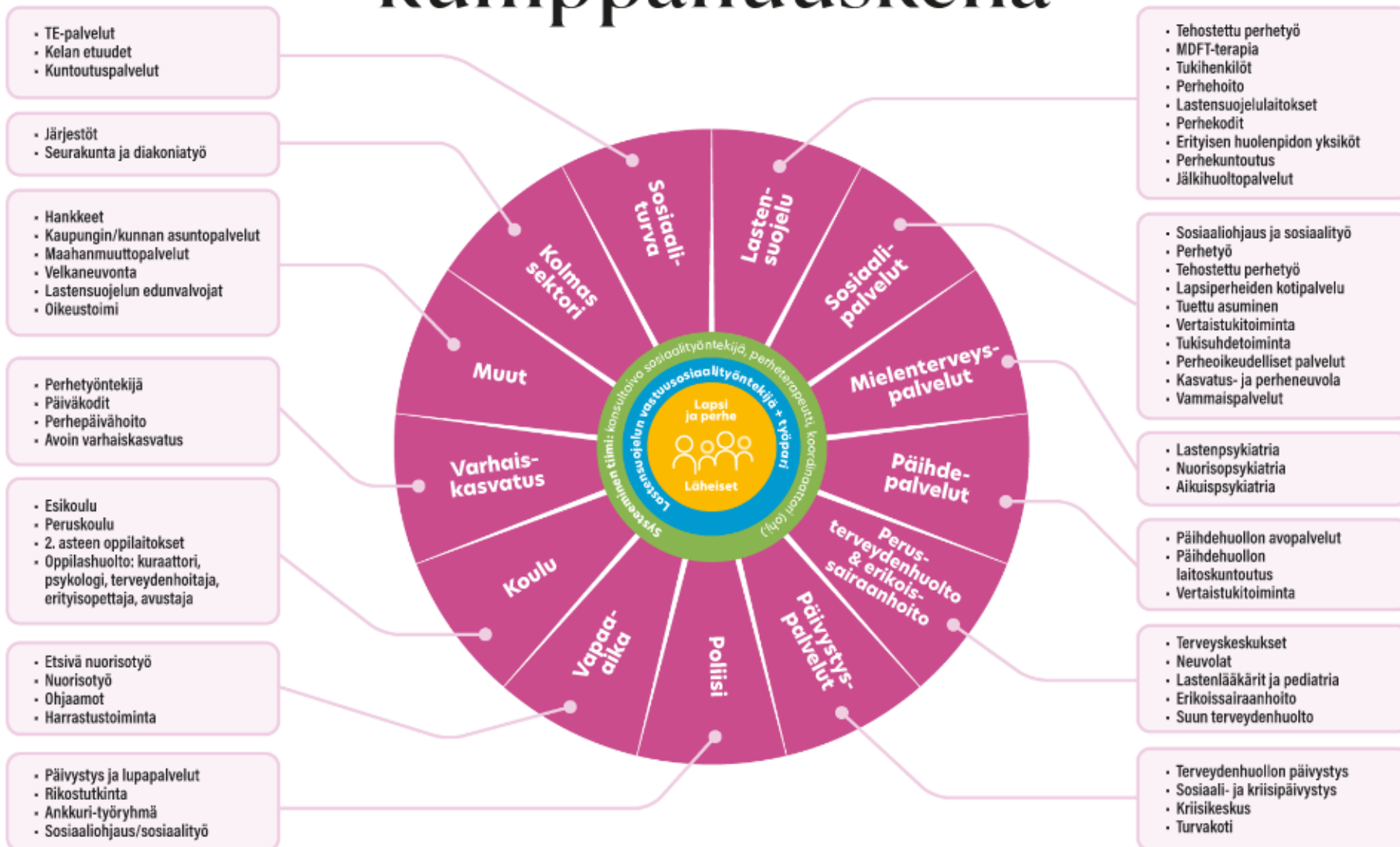

Miksi juuri sinut on kutsuttu?

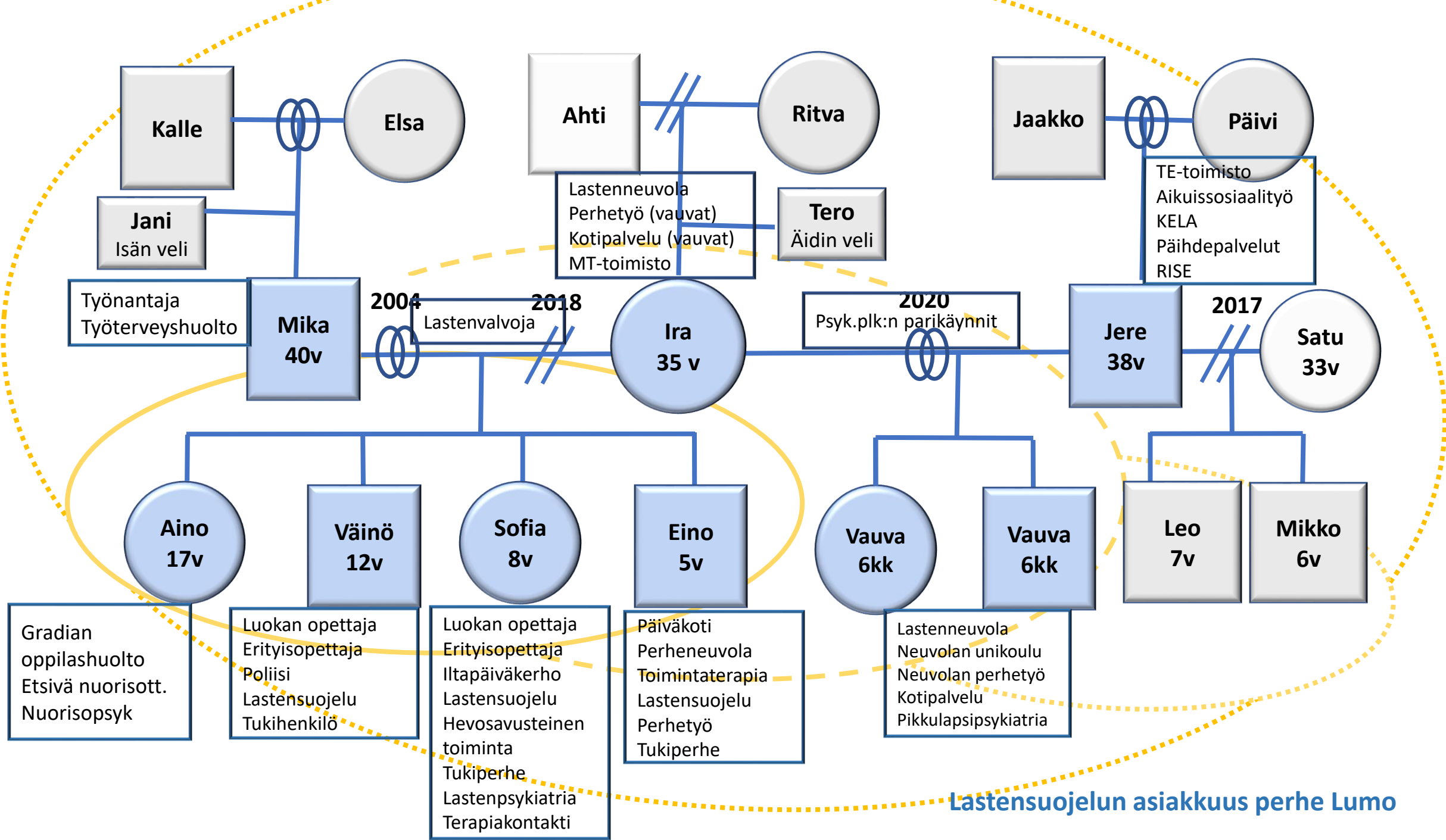
LUMOn kumppanuuskehä

Tunnetmeko ja tunnistammeko toisemme, toistemme osaamisen sekä yhteistyön mahdollisuudet?

Case: Perhe-Lumo

MIKÄ ON LASTENSUOJELUN TEHTÄVÄ?

- Lastensuojelun tehtävänä on varmistaa lapsen oikeus turvalliseen lapsuuteen
- Kaikki lastensuojelun tehtävät määritellään lastensuojelulaissa, joka tarkoittaa, että lastensuojelun viranomaisen toiminta ja päätökset perustuvat aina lakiin
- [Lastensuojelulaki](#) koskee kaikkia maassamme olevia lapsia siitä riippumatta, mikä on heidän taustansa

**Lastensuojelulaki:
417/2007**

LAPSEN SUOJELU ON KAIKKIEN VELVOLLISUUS

Mitä tämä tarkoittaa sinun työssäsi?

Varhaiskasvatus

Koulu

Neuvolat

Perhekeskukset

Sosiaalipalvelut

Perhe

**Lapsen
suojaus**

Terveystieteiden
huolto

Lastensuojelu

Läheiset

Vapaa-ajanpalvelut

Nuorisopalvelut

Päivystyspalvelut

Perhekeskuksen palvelukokonaisuus

* Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto voivat olla osa perhekeskusta tai sen verkostoyhteistyötä.

Lastensuojeluilmoitus ja yhteydenotto

- Milloin lastensuojeluilmoitus on tehtävä?
- Kenen velvollisuus on tehdä lastensuojeluilmoitus?
- Milloin voi tehdä yhteydenoton tuen tarpeen arvioimiseksi?
- Milloin on tehtävä ennakkollinen lastensuojeluilmoitus?
- Miten lastensuojeluilmoitus tehdään?
- Kerrotaanko perheelle?

MILLOIN LASTENSUOJELUILMOITUS ON TEHTÄVÄ?

Tee lastensuojeluilmoitus viipymättä lapsen asuinkunnan sosiaalitoimeen, jos sinulle herää huoli lapsen tilanteesta:

- lapsen tarpeiden laiminlyönti
- arjen tukiverkon puute, jos se vaarantaa lapsen hyvinvoinnin
- lapsen oma päihteidenkäyttö, mielenterveysongelmat, rikoksilla oireilu tai itsetuhoisuus
- vanhemman ja lapsen väliset vakavat vuorovaikutusongelmat
- jatkuva koulunkäynnin laiminlyönti
- lapsen suhteeton vastuu perheen arjesta esimerkiksi vanhemman sairauden vuoksi
- heikko taloudellinen tilanne, joka vaarantaa lapsen huolenpidon tai kehityksen
- lapsen huoltajan päihde- tai mielenterveysongelmat, jaksamattomuus, oman hoidon laiminlyöminen
- lapsen heitteillejättö
- pahoinpitely tai seksuaalinen hyväksikäyttö, tai niiden uhka ([Lapsen pahoinpitely tai seksuaalinen hyväksikäyttö](#))

Lastensuojelun tarve voidaan selvittää vain silloin, kun lastensuojeluviranomainen saa tiedon lapsen tilanteesta.

Kenen velvollisuus on tehdä lastensuojeluilmoitus?

- ... jos työskentelet
  - sosiaali- ja terveydenhuollossa tai lasten päivähoidossa
  - opetus- ja nuorisotoimessa
  - koululaisten aamu- tai iltapäivätoiminnassa
  - poliisissa, palo- ja pelastustoimessa tai hätäkeskuksessa
  - seurakunnassa tai muussa uskonnollisessa yhdyskunnassa
  - Kelassa jne.
- .... niin **sinulla on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus [LsL 25 §](#)) henkilökohtaisesti (=omalla nimellä)**
- Työpaikoilla ei voi olla käytäntöjä, että esim. yksikön johtaja tai joku toinen tekee toisen työntekijän puolesta lastensuojeluilmoituksen
- Yksityishenkilöillä on puolestaan **oikeus** tehdä, mutta ei **velvollisuutta**

MILLOIN VOI TEHDÄ YHTEYDENOTON TUEN TARPEEN ARVIOIMISEKSI ([Shl 35 §](#))

- Jos olet ilmoitusvelvollinen:
  - Voit olla yhteydessä lapsen asuinkunnan sosiaalitoimeen **yhdessä lapsen tai vanhemman kanssa** eikä sinun tarvitse tehdä erikseen lastensuojeluilmoitusta samojen syiden perusteella ([LsL §25a](#))
- Edellytyksenä on, että:
  1. Yhteydenotto tehdään viipymättä
  2. Yhteydenoton yhteydessä ilmoitusvelvollinen henkilö ilmoittaa yhteydenottoon johtaneet syyt
- Yhteydenotto tehdään huoltajavanhemman kanssa. Jos toinen vanhemmista ei ole lapsen huoltaja, ei hänelle voida luovuttaa salassa pidettävää tietoa, joka koskee lasta tai toista vanhempaa.
- Jos perhe kieltäytyy, on tehtävä lastensuojeluilmoitus, koska silloin syntyy peruste lastensuojeluilmoituksen tekemiseen

MILLOIN ON TEHTÄVÄ ENNAKOLLINEN LASTENSUOJELUILMOITUS?

- Tee ennakollinen lastensuojeluilmoitus, jos epäilet syntyvän lapsen tarvitsevan lastensuojelun tukitoimia välittömästi syntymänsä jälkeen. Ennakollinen lastensuojeluilmoitus tehdään **ennen lapsen syntymää** ([LsL §25c](#))
  - Esim. tulevan äidin tai isän päihdeongelma, vakava mielenterveyden häiriö tai vapausrangaistus. Pelkkä päihteidenkäytön epäily ei ole riittävä peruste ennakollisen ilmoituksen tekemiseen.
  - Raskaana olevalla henkilöllä on oikeus saada välittömästi riittävät päihteettömyyttä tukevat sosiaali- ja terveyspalvelut. Palvelut on järjestettävä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kesken. Kyseessä on niin sanottu subjektiivinen oikeus ([SHL §24, 3 mom.](#) & [ThL §70, 1 mom.](#))
- **Ilmoitusvelvollisuus** koskee samoja tahoja, kuin varsinaisessa lastensuojeluilmoituksessa

Miten lastensuojeluilmoitus tehdään?

- Voit tehdä ilmoituksen esimerkiksi:
  - kirjallisesti lomakkeella, THL:n lomake
  - puhelimitse
- Jos asia on kiireellinen, etkä saa yhteyttä kunnan sosiaalitoimistoon tai teet ilmoituksen virka-ajan ulkopuolella, ota yhteyttä sosiaalipäivystykseen tai hätäkeskukseen (112)
- **Älä koskaan tee lastensuojeluilmoitusta suojaamattomalla sähköpostilla. Ilmoituksen tiedot ovat arkaluonteisia.**
- **Voit aina konsultoida lastensuojelua, jos olet epävarma**

Lastensuojeluilmoitus ja epäily lapseen kohdistuvasta rikoksesta

- Huom! Jos sinulle on herännyt epäily lapseen kohdistuvasta pahoinpitelystä tai seksuaalisesta hyväksikäytöstä
  1. sinulla on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus
  2. **lisäksi** epäilystä on tehtävä viipymättä ilmoitus **poliisille**

Tilanteissa, joissa on epäily lapsen pahoinpitelystä tai seksuaalisesta hyväksikäytöstä, ilmoituksesta ei siinä vaiheessa kerrota perheelle. Poliisi ja lastensuojelu toimivat yhteistyössä ja ohjeistavat tarkemmin, miten toimia näissä tilanteissa

Kun teet ilmoituksen..

- Kerro, millainen huoli sinulla on lapsen/perheen tilanteesta?
- Kuvaile ja kerro lisää konkretiaa huolestasi – tärkeimmät konkreettiset havaintosi lapsesta
- Mitä olet/olette tehneet asian parantamiseksi?
- Mitä olet/olette jo selvittäneet tilanteesta – mitä kaikkea tiedät asiaan liittyen?
- Oletko kertonut ilmoituksesta vanhemmille ja lapselle (lapsen ikä huomioiden)?
- Jos olette jo varanneet yhteisen ajan perheen kanssa, voitte kutsua sosiaalityöntekijän tähän tapaamiseen

Jos lapsen tilanne vaatii selvittämistä..

- On tärkeää, että otat asian puheeksi ja keskustelet huolestasi sekä yhteydenoton tarpeesta perheen kanssa kunnioittavalla tavalla
  - sinulla on velvollisuus ottaa yhteyttä ja kertoa huolesi viranomaiselle
  - teet sen lapsen ja perheen auttamiseksi
  - olet lapsen ja perheen tukena, kun tapaatte lastensuojelun työntekijän
  - lastensuojelu ei ole pelottava asia

Keskustele ilmoituksesta etukäteen perheen kanssa!

- Puheeksi ottamisella ja sen tavalla on suuri vaikutus siihen, miten työskentely ja yhteistyö perheen kanssa jatkuu
- Avoimuus ja kohdatuksi/kuulluksi tuleminen ovat keskiössä perheen luottamuksen säilyttämisessä
- Puheeksi ottamiselle on olemassa jo valmiiksi hyväksi havaittuja menetelmiä, kuten esimerkiksi [Lapset puheeksi -menetelmä](#)
- Poikkeus: aiemmin mainittu rikosepäily
- **Miten itse toivoisit asian otettavan puheeksi?**

Ilmoittajana on hyvä muistaa..

- Lastensuojeluilmoituksen tekemistä ei voi delegoida!
- Lastensuojeluilmoitus tulee tehdä, vaikka on tieto, että samasta tilanteesta on tehty jo jonkun toisen ammattikunnan toimesta ilmoitus
- Lastensuojeluilmoituksen tekemiseen ei vaikuta se, onko lapsi jo lastensuojelun asiakkaana vai ei!
- Lastensuojeluilmoitus pitää tehdä uudestaan, jos lapsen tilanteeseen ei tule muutosta tai se pahenee
- Lastensuojelu ei saa automaattisesti tietoa esim. sosiaali- ja terveydenhuollosta, vaan se edellyttää aina aktiivista tiedonsiirtoa

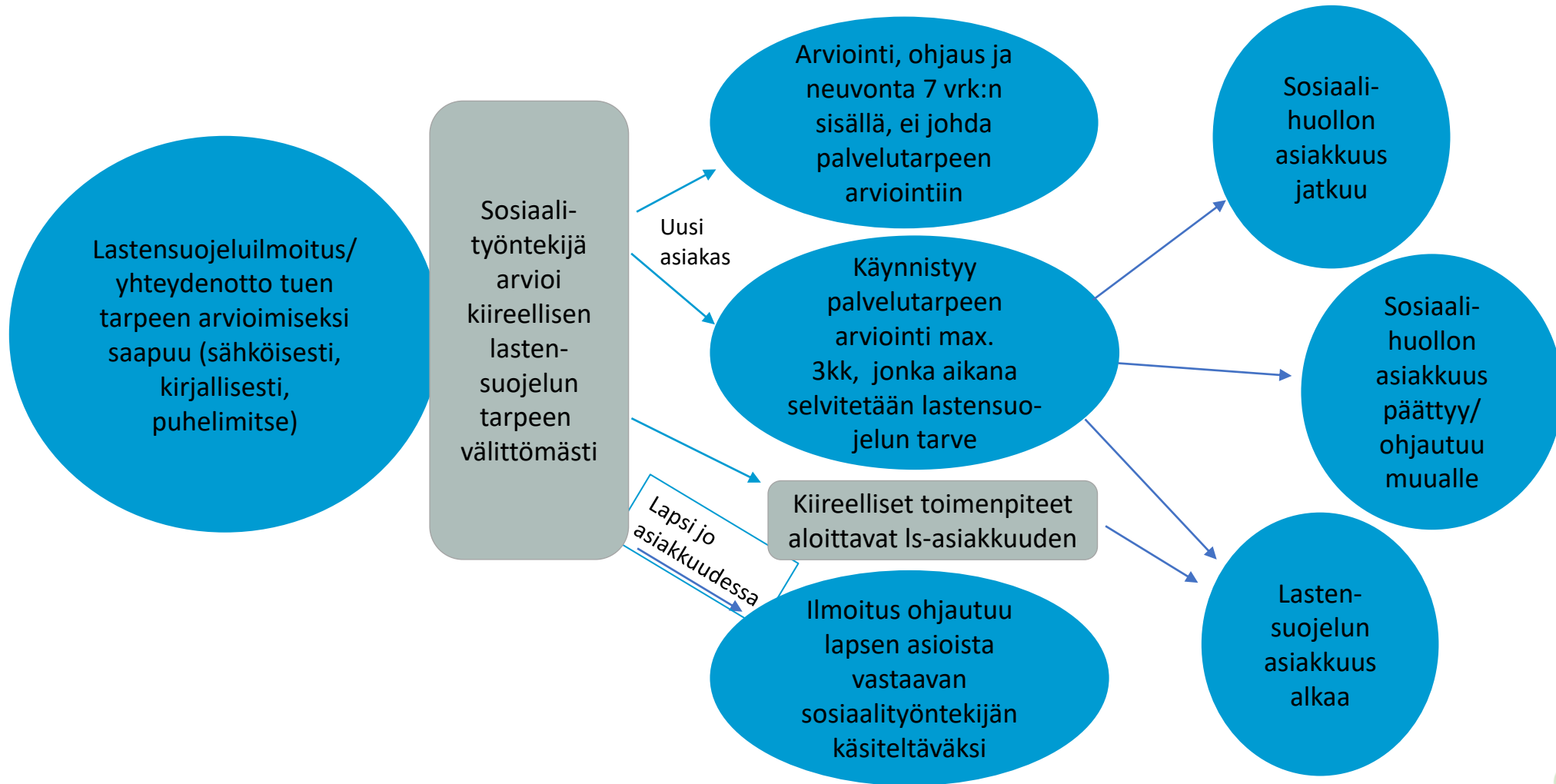

Oletko harkinnut tai tehnyt lastensuojeluilmoituksen tai yhteydenoton tuen tarpeen arvioimiseksi?
Mitä ajatuksia se herätti? Millaisia kokemuksia teillä on puheeksiotosta perheen kanssa?

Mitä tapahtuu lastensuojeluilmoituksen jälkeen?

MITÄ TAPAHTUU LASTENSUOJELUILMOITUKSEN TAI YHTEYDENOTON JÄLKEEN ([LSL 25 §](#), [26 §](#), [SHL 34 §](#), [35 §](#))

MITÄ TAPAHTUU LASTENSUOJELUILMOITUKSEN JÄLKEEN?

- Kun lastensuojeluilmoitus on saapunut, tehdään välittömästi kiireellisyysarvio
- Lastensuojeluilmoitus käsitellään 7 vrk sisällä ja tehdään päätös siitä, aloitetaanko palvelutarpeen arviointi, jonka aikana selvitetään myös lastensuojelun tarve
- Palvelutarpeen arviointi tulee tehdä 3 kk aikana
- Ilmoittajalle ei synny oikeutta saada salassa pidettävää tietoa lastensuojelusta → tästä kokonaisuudesta keskustellaan diaesityksen loppuvaiheessa
- **HUOM! Jos lapsen tai perheeseen kohdistuva huolesi ei poistu, voit tehdä uuden lastensuojeluilmoituksen**

Millaisia kokemuksia sinulla on yhteistyöstä palvelutarpeen arvioinnin aikana?

Mitä sosiaalihuollon palveluja voi saada?

- Sosiaalihuollossa asiakkaalle tarjottavaa tukea kuvataan palvelutehtävinä ja niissä annettavia palveluja sosiaalipalveluina
- *Lapsiperheiden palvelut* on sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on tukea lapsiperheitä ja vanhemmuutta sekä edistää lapsen yksilöllistä kasvua ja myönteistä kehitystä
- *Lastensuojelu* on sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on turvata erityistä suojelua tarvitsevien lasten ja nuorten oikeus turvalliseen kasvuympäristöön sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen

Lähde: [THL määräys 1/2016: Määräys sosiaalihuollon palvelutehtävien luokituksesta](#)

Lapsiperhepalvelujen vai lastensuojelun asiakkuus?

- Sosiaalihuoltolain mukainen lapsiperhepalvelujen asiakkuus perustuu perheen suostumukseen ja vapaaehtoisuuteen
- Jos **sosiaalityöntekijä arvioi** lapsen/perheen tarvitsevan lastensuojelun asiakkuutta, silloin lapselle aloitetaan lastensuojelun asiakkuus
- Lastensuojelun asiakkuuden kriteerit (LSL 27 §)
  - 1) lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä, tai
  - 2) lapsi käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään ja kehitystään
ja
  - 3) lapsi tarvitsee lastensuojelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia
- Lastensuojelun avohuollon tukitoimiin (kuten esim. perhetyö) tarvitaan asiakkaiden suostumus

Lastensuojelu

- Mitä palveluja on olemassa?
- Sijoitus avohuollon tukitoimena tai kiireellinen sijoitus
- Huostaanotto ja sijaishuolto
- Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen sijaishuollon aikana

Lapsiperheiden sosiaalipalvelut ja lastensuojelun palvelut

Sosiaalipalvelut lapsiperhepalveluissa

Painottuvat kasvatukseen ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseen tarkoitettuihin matalan kynnyksen peruspalveluihin:

- Kasvatus- ja perheneuvonta
- Kotipalvelu
- Vanhemmuuden tukeminen perhetyönä
- Ensikotipalvelu
- Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus
- Tukisuhdetoiminta, sis. tukiperhe ja tukihenkilö
- Lapsiperheiden taloudellinen tuki
- Vertaistukitoiminta
- Turvakotitoiminta
- Tuettu asuminen

Sosiaalipalvelut lastensuojelussa

Erityispalveluja, joilla tuetaan erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria.

Palveluja annetaan lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuoltona.

- Voidaan antaa kaikkia lapsiperheiden sosiaalipalveluja tarpeen mukaan asiakassuunnitelmassa kuvatulla tavalla, mutta sen lisäksi :

- Lastensuojelun sosiaalityö ja sosiaaliohjaus
- Tehostettu perhetyö
- Perhekuntoutus
- Perhehoito / ammatillinen perhehoito
- Laitospalvelu (lapsen sijoitus laitokseen)

→ Näiden tarkoituksena on antaa intensiivistä tukea niille, joiden kohdalla peruspalveluihin sisältyvä esim. perhetyö ei ole riittävä tuki.

Lastensuojelun sijoitusmuodot

Lastensuojelun sijoitukset

1. Avohuollon tukitoimena tapahtuva sijoitus

- On lyhytaikainen, tuen tarvetta arvioiva tai kuntouttava jakso. Avohuollon tukitoimi on aina suostumukseen perustuva.
- Lapsi sijoitetaan ensisijaisesti hänen vanhempansa tai huoltajansa kanssa. Lapsi voidaan sijoittaa lyhytaikaisesti myös yksin.
- Sijoituksen taustalla voi olla mm. vanhemman uupuminen tai sairastuminen, lapsen käyttäytymisen haasteet, päihteidenkäyttö.

2. Lapsen kiireellinen sijoitus ([LsL 38 §](#))

- Max. 30 vrk ja mahdollinen jatkopäätös 30 vrk
- Jos lapsi on [LsL 40 §:n](#) mainituista syistä välittömässä vaarassa, lapselle voidaan järjestää kiireellisesti sijaishuoltona hänen tarvitsemansa hoito ja huolto
- Kiireellinen sijoitus on lopetettava välittömästi, kun peruste sijoittamiselle on lakannut
- Kiireellisen sijoituksen taustalla voi olla mm. lapsen itseä tai muita vaarantava käytös esim. päihteet, rikollisuus, väkivalta, vanhemman kyvyttömyys turvata lapsen turvallisuus tai vanhemman lapsen hyvinvointia vaarantava käyttäytyminen.

Huostaanoton perusteet

- Jos lasta ei voida avohuollon tukitoimin riittävästi auttaa ja jos lain mukaiset edellytykset täyttyvät, lastensuojelulla on velvollisuus ottaa lapsi huostaan ja järjestää hänelle sijaishuoltoa
- Huostaanotto on lastensuojelun viimesijaisin keino turvata lapsen kasvu ja kehitys
- Huostaanotto on voimassa toistaiseksi
- Huostaanoton perusteet:
  - puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat *vakavasti vaarantaa* lapsen terveyttä tai kehitystä tai
  - lapsi *vaarantaa vakavasti* terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla vastaavalla tavalla
- Huostaanottoon voidaan kuitenkin ryhtyä em. syistä vain silloin, kun avohuollon tukitoimet eivät ole riittäviä /sopivia tai mahdollisia, ja kun huostaanotto on lapsen edun mukaista
- Huostaanoton perusteita tulee arvioida säännöllisin väliajoin

Huostaanoton valmistelu

- Huostaanoton valmistelu on pitkä prosessi, jota työstitään yhdessä lapsen ja perheen kanssa
- Huostaanoton valmistelua varten pyydetään lausuntoja eri tahoilta (esim. varhaiskasvatus, koulu, terveydenhuolto)
  - Yhteistyökumppanin ei lausunnossa tarvitse ottaa kantaa huostaanottoon, vaan kertoa oma ammatillinen arvio lapsen tilanteesta ja tuen tarpeista
- Suurin osa huostaanotoista on suostumukseen perustuvia
- Jos asianosaiset vastustavat huostaanottoa, päätöksen tekee hallinto-oikeus
- Huostaanotto lakkaa lapsen täyttäessä 18 vuotta tai kun siihen ei ole enää perusteita ja se on lapsen edun mukaista

Mitä huostaanotto tarkoittaa?

- Huostaanotetun lapsen hoito ja kasvatusta järjestetään kodin ulkopuolella joko perheessä, laitoksessa tai lapsen sukulaisperheessä = lapsi on **sijaishuollossa**. Lapsen tulee saada tarvitsemansa palvelut ja tuki.
- Huostaanoton aikana tuetaan lapsen ja hänen läheistensä yhteydenpitoa
  - Lapsen biologisten vanhempien vanhemmuus ja huoltajuus eivät pääty huostaanottoon! Heillä on edelleen oikeus osallistua ja saada lapsesta tietoja kuten ennenkin. Juridinen huoltajuus ei siirry sijaishuoltopaikan aikuisille/perhehoitajille.
- Huostaanoton jälkeen vanhemmat ovat edelleen huoltajia, mutta lastensuojelun viranomaisen päättää mm. lapsen hoidosta, kasvatuksesta ja asuinpaikasta. Lastensuojelun tulee neuvotella asioista huoltajien kanssa.
- **Sijoittavan kunnan** sosiaalityöntekijä (lapsen asioista vastaava sos.tt.) vastaa lapsen asioista, vaikka lapsi asuisi toisella paikkakunnalla. Vastuusosiaalityöntekijä päättää lapsen asioista (pl. nimi, uskonto, kansalaisuus).
- Lapsen tarvitsemat palvelut tulee järjestää **sijoituspaikkakunnalla** (sijoittava kunta vastaa kustannuksista)

LAPSEN OIKEUS VARHAISKASVATUKSEEN JA PERUSOPETUKSEEN SIJAISHUOLLON AIKANA

- **Sijoitetulla lapsella on samat oikeudet** varhaiskasvatukseen ja opetukseen kuin kenellä tahansa lapsella (siten kuin niistä säädetään varhaiskasvatuslaissa (540/2018), perusopetuslaissa (628/1998) sekä oppivelvollisuuslaissa (1214/2020))
- Lapsen **asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän** tulee tehdä yhteistyötä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen tai muun lapsen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän kanssa lapsen kodin ulkopuolisen sijoituksen valmistelun aikana sekä sijoituksen aikana
- Lapsen asiakassuunnitelmaan on kirjattava, miten hänen varhaiskasvatuksensa, perusopetuksensa, oppivelvollisuuslaissa tarkoitettu koulutus tai muu opetus järjestetään sijaishuollon aikana

Jälkihuolto

- Lapsella/nuorella on oikeus sijoituksen jälkeen annettavaan lastensuojelun jälkihuoltoon viisi vuotta sen jälkeen kun hän on ollut lastensuojelun asiakkaana tai kunnes hän täyttää 25 vuotta
- Jälkihuollon tarkoituksena on helpottaa lapsen tai nuoren kotiutumista tai itsenäistymistä sijoituksen jälkeen
- Jälkihuollon toteuttamisen perustana toimii yksilöllinen jälkihuollon asiakassuunnitelma, jota tarkistetaan säännöllisesti

Lastensuojelun sosiaalityöntekijä

- Sosiaalityöntekijänä toimiminen ja virkavastuu
- Mitä lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekee?
- Tiedonsaantioikeus

SOSIAALITYÖNTEKIJÄNÄ TOIMIMINEN JA VIRKAVASTUU

- Sosiaalihuollon ammattihenkilölaki määrittää, kuka voi toimia sosiaalityöntekijänä tai tämän sijaisena
  - Koulutusvaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto (YTM/VTM), johon sisältyy sosiaalityön pääaineopinnot
  - Valvira myöntää sosiaalityöntekijän ammatinharjoittamisoikeuden
- Sosiaalityöntekijän työtä tehdään virkavastuulla ja viranhaltija on vastuussa virkatoimiensa lainmukaisuudesta sekä viranhoidossa syntyneistä mahdollisista virheistä
- Viranhaltijoilla on erityinen virkavastuu, koska sosiaalityössä käytetään julkista valtaa ja sen nojalla voidaan puuttua yksilön oikeuksiin.

MITÄ LAPSEN ASIOISTA VASTAAVA SOSIAALITYÖNTEKIJÄ TEKEE?

- **Huolehtii** lapsen osallisuudesta tapaamalla lasta ja perehtymällä riittävästi lapsen elämäntilanteeseen, lapsen omiin kokemuksiin, ajatuksiin ja tunteisiin sekä antaa lapselle hänen ikä- ja kehitystaso huomioiden tietoa asiakkuudesta sekä omasta ja perheen tilanteesta
- **Tukee ja auttaa** lasta sekä hänen läheisiään lapsen kasvatustehtävässä ja ongelmatilanteiden selvittelyssä
- **Kartoittaa** lapsen läheisverkostoa ja toteuttaa monitoimijaista yhteistyötä muun muassa järjestämällä neuvotteluja lapsen asiassa
- **Valvoo** lapsen edun toteutumista
- **Arvioi** lapsen kasvuolosuhteita ja tukitoimien tarvetta

Lastensuojelun sosiaalityöntekijä...

- **Tapaa lasta ja perhettä** (kotona, koulussa, päiväkodissa, ulkona, toimistolla, laitoksessa, sijaisperheessä, harrastusten parissa, kahvilassa, ravintolassa..)
- **Valmistelee ja tekee** lapsen palvelujen toteuttamiseen liittyviä erilaisia päätöksiä/lausuntoja (myös tuomioistuimiin)
- **Dokumentoi** lastensuojelun asiat ja muut tarvittavat tiedot lapsen asiakirjoihin viipymättä
- **Johtaa** lastensuojeluprosessia ja monialaista yhteistyötä. Kokoa verkostoja lapsen ympärille, pyytää konsultaatiota ja muiden ammatillista arviota
- **Laatii lapsen asiakassuunnitelman sekä arvioi ja tarkistaa siihen perustuvaa muutostyötä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa**

Lähde: THL, lastensuojelun käsikirja <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/toimijat-tyon-tuki-hallinto/hallinto/lastensuojelun-sosiaalityontekijan-kelpoisuus-ja-tehtavat>

SALASSAPITO JA TIETOJEN VAIHTAMINEN

- Lastensuojeluun kertynyt tieto on kokonaisuudessaan salassa pidettävää
- Jo yksin tieto lastensuojelun asiakkuudesta on salassa pidettävää. Salassapidon rikkomisesta tuomitaan Rikoslain mukaan ([Rikoslaki 38 §](#) tai [40 §](#))
- ([Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista](#), [Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta](#), [Rikoslaki](#))
- **Milloin tietoja voidaan vaihtaa?**
- Tietoja voidaan vaihtaa eri viranomaisten välillä lapsen ja tämän huoltajan suostumuksella. Tästä on tehtävä merkintä asiakirjoihin
- Hoidon, kehityksen ja koulutuksen turvaamiseksi/järjestämiseksi voidaan antaa välttämättömät tiedot yhteistyökumppaneille salassapitovelvollisuuden estämättä
- Tietojen luovuttamisen oltava lapsen edun mukaista
- **Toisaalta:** sosiaalihuollolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja maksutta tietoja eri viranomaistahoilta
- ([Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista](#), [Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta](#))

Monialainen yhteistyö lainsäädännössä

- Yhteistyötä tehdään molemminpuolisen hyödyn ja lapsen edun näkökulmasta
- Monialaisen yhteistyön tekemiseen ohjataan ja veloitetaan useissa eri laeissa
  - [Sosiaalihuoltolaki](#)
  - [Lastensuojelulaki](#)
  - [Terveystieteidenhuoltolaki](#)
  - [Varhaiskasvatuslaki](#)
  - [Perusopetuslaki](#)
- Lastensuojelussa on laaja tietojensaantioikeus lapsen etua koskevissa asioissa. Tämän vuoksi jos sosiaalihuollon viranomainen arvioi tarvitsevänsä muiden ammattilaisten tukea, laki velvoittaa työntekijää henkilökohtaisesti osallistumaan yhteistyöhön ([lastensuojelulaki 14 §](#), [sosiaalihuoltolaki 41 §](#))
  - Vanhemmat eivät voi kieltää yhteistyötä

LASTENSUOJELULAKI - Mitä laki sanoo?

- [Lastensuojelulaki 52 §](#): Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän tulee tehdä yhteistyötä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen tai muun lapsen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän kanssa lapsen kodin ulkopuolisen sijoituksen valmistelun aikana sekä sijoituksen aikana
- [Lastensuojelulaki 15 §](#): Hyvinvointialueen terveydenhuollon toimintayksikön on annettava lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa asiantuntija-apua ja tarvittaessa järjestettävä lapsen tutkimus sekä hoito- ja terapiapalveluja lapselle. Lasten tarvitsemat seksuaalisen hyväksikäytön tai pahoinpitelyn epäilyn selvittämiseen liittyvät palvelut on järjestettävä kiireellisinä

SOSIAALIHUOLTOLAKI - Mitä laki sanoo?

- [Sosiaalihuoltolaki 41 §](#): Palvelutarpeen arvioimiseksi, päätösten tekemiseksi ja sosiaalihuollon toteuttamiseksi toimenpiteestä vastaavan sosiaalihuollon viranomaisen on huolehdittava siitä, että käytettävissä on henkilön yksilöllisiin tarpeisiin nähden riittävästi asiantuntemusta ja osaamista. Jos henkilön tarpeiden arviointi ja niihin vastaaminen edellyttävät sosiaalitoimen tai muiden viranomaisten palveluja tai tukitoimia, on näiden tahojen osallistuttava toimenpiteestä vastaavan työntekijän pyynnöstä henkilön palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen ja asiakassuunnitelman laatimiseen
- Sosiaalihuoltoa toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa siten, että sosiaalihuollon ja tarvittaessa muiden hallinnonalojen palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden. Työntekijän on oltava tarpeen mukaan yhteydessä eri yhteistyötahoihin ja asiantuntijoihin sekä tarvittaessa henkilön omaisiin ja muihin hänelle läheisiin henkilöihin siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään
- Tietojen antamisesta ilman asiakkaan suostumusta ja asiakastietojen kirjaamisesta monialaisessa yhteistyössä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa sekä sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta saada laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi tarpeellista virka-apua muilta viranomaisilta säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa

TERVEYDENHUOLTOLAKI - Mitä laki sanoo?

- [Terveystenhuoltolaki 32 §](#): Sen lisäksi mitä laissa muualla säädetään, hyvinvointialueen järjestäessä terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä sekä tämän lain mukaisia terveydenhuoltopalveluja on terveydenhuollon ja sosiaalihuollon tehtävä keskenään ja kunnan varhaiskasvatuksen kanssa sellaista yhteistyötä, jota tehtävien asianmukainen hoitaminen sekä potilaan hoidon ja sosiaali- ja terveysten palvelujen tarve edellyttävät.
- Jos sosiaalihuoltolain mukainen palvelutarpeen arviointi, päätösten tekeminen tai sosiaalihuollon toteuttaminen edellyttävät terveydenhuollon palveluja, on hyvinvointialueen terveydenhuollon ammattihenkilön osallistuttava sosiaalihuollon toimenpiteestä vastaavan työntekijän pyynnöstä henkilön palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen ja asiakassuunnitelman laatimiseen. ([30.12.2014/1303](#))

VARHAISKASVATUSLAKI - Mitä laki sanoo?

- [Varhaiskasvatuslaki 7 §](#): Kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista, lastensuojelusta ja muusta sosiaalihuollosta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.
- Lapsen oikeuteen saada kehityksensä ja hyvinvointinsa tueksi sosiaali- ja terveydenhuollon tukitoimia ja palveluja sovelletaan sosiaalihuoltolakia ([1301/2014](#)), vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettua lakia ([380/1987](#)), kehitysvammaisten erityishuollosta annettua lakia ([519/1977](#)) ja terveydenhuoltolakia ([1326/2010](#)) sekä mitä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista muualla laissa säädetään.
- Varhaiskasvatuksen järjestäjän ja tuottajan on tarpeen mukaan toimittava yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavien tahojen kanssa lapsen tarvitseman tuen ja palvelujen kokonaisuuden arvioimiseksi, suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi. Yhteydenotosta sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi säädetään [sosiaalihuoltolain 35 §:ssä](#).

PERUSOPETUSLAKI - Mitä laki sanoo?

- [Perusopetuslaki 41 §](#): Opetuksen järjestäjällä on tehtäviään hoitaessaan oikeus saada valtion ja kunnan viranomaiselta koulutuksen suunnittelun ja järjestämisen edellyttämät tilastotiedot ja muut vastaavat tiedot.
- Opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot varhaiskasvatuksen tai sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta varhaiskasvatuksen, sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä. [\(13.7.2018/542\)](#)

OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTOLAKI - Mitä laki sanoo?

- [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 §](#): Opiskeluhuoltoryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta ja ilmaista heille siinä tarkoituksessa salassa pidettäviä tietoja siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 26 §:n 3 momentissa säädetään.
- [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 §](#): Opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskeluhuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. [30.12.2013/1287](#)

Millaiset asiat tietojen vaihtamisessa ja salassapidossa haastavat arjen työssä?

Kysymyksiä & keskustelua

Kiitos!

Kouluttajat:

Anne Frimodig, perheterapeutti, sosiaalityöntekijä YTM, Siun sote

Päivi Malinen, sosiaalityöntekijä YTM, ISO

Jälki
elämälle.

An open book with a red cover is shown from a top-down perspective. The pages are white and slightly curved. The background is a blurred array of colorful book spines in shades of blue, yellow, red, and grey. A white horizontal bar is overlaid across the middle of the book, containing the text.

Lähteitä ja kirjallisuutta

- Aaltio, Elina & Isokuortti, Nanna (2019a) [Systeemisen lastensuojelun toimintamallin pilotointi. Valtakunnallinen arviointi](#). Raportti 3/2019. Helsinki: THL.
- Aaltio, Elina & Isokuortti, Nanna (2019b) [Systeemisen lastensuojelun toimintamallin ydinelementit. Kuvaus asiakastason ydinelementeistä, tavoitteista ja toimintamekanismeista](#). Työpaperi 33/2019. Helsinki: THL.
- Alhanen, Kai & Lavila, Pekka & Kangas, Marjo & Lamppula, Tomi & Petrelius, Päivi (2019) [Systeemisen muutoksen johtaminen lastensuojelussa – Opas esimiehille ja johtajille](#). Opas 45/2019. Helsinki: THL.
- Civil, Tiina & Abrahamsson, Outi & Mäki-Fossi, Satu & Miettunen, Nanna (2019) [Systeeminen lastensuojelu monitoimijaisuuden ja osallisuuden varmistavana verkostotyönä](#). Työpaperi 34/2019. Helsinki: THL.
- Fagerström, Katarina (2016) [Ihmissuhteita rakentava ja ylläpitävä lastensuojelu. Hackneyn malli ja systeeminen käytäntö lastensuojelutyössä](#). Työpaperi 42/2016. Helsinki: THL
- Huupponen, Marika ja Timonen, Siiri 2021: [Kuuntele ja arvosta – raportti lastensuojelun yhteistyökumppaneiden alkukartoituskyselystä. Sattumanvaraisesta tuesta kohti onnistunutta yhteistyötä](#). Itä-Suomen Sosiaalialan osaamiskeskus 22.6.2021
- Kananoja, Aulikki & Ruuskanen, Kristiina (2019) [Selvityshenkilön ehdotukset lastensuojelun toimintaedellytysten ja laadun parantamiseksi: Loppuraportti](#). Raportteja ja muistioita 2019:4. Helsinki: STM.
- Lahtinen, Pia & Männistö, Leena & Raivio, Marketta (2017) [Kohti suomalaista systeemistä lastensuojelun toimintamallia. Keskeisiä periaatteita ja reunaehtoja](#). Työpaperi 7/2017. Helsinki: THL.
- Lastensuojelulaki 417/2007. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

- Muukkonen Tiina (2015) [Luottamus lastensuojelussa. Monitoimijaisen yhteistyön rakentuminen.](#) Licensiaatintutkimus. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Petrelius, Päivi; Tulensalo, Hanna; Jaakola, Anne-Mari ja Hietämäki, Johanna (toim.) 2016. [Lapsen elämäntilanteen ja tuen tarpeiden lapsikeskeinen, monitoimijainen arviointi. Tietoa lastensuojelun kehittämisen pohjaksi.](#) Työpaperi 33/2016. Helsinki: THL.
- Petrelius, Päivi & Uutela, Anne (2020) [Systemisen lastensuojelun toimintamallin käyttöönotto ja juurruttaminen. Konsultoitavien sosiaalityöntekijöiden kokemuksia.](#) Työpaperi 24/2020. Helsinki: THL.
- Petrelius, Päivi & Yliruka, Laura & Miettunen, Nanna (2021) [Systemisiä kokeiluja – kohti jatkuvaa yhdessä oppimista.](#) Työpaperi 7/2021. Helsinki: THL.
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>
- Tulensalo, Hanna, Kumpulainen Kirsti; Kekkonen, Marjatta 2017. Monitoimijainen arviointi. Teoksessa: [Eriyis- ja vaativan tason palvelujen työpajaprosessin raportit – Osana Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa.](#) Työpaperi 26/2017, 11–37. Helsinki: THL.
- Yliruka, Laura & Eriksson, Pia & Jokinen, Liisa & Pasanen, Kaisa (toim.) 2022. [Kohti monitoimijaista lastensuojelua hyvinvointialueilla.](#) Työpaperi 52/2022. Helsinki: THL.
- Yliruka, Laura & Tasala, Tanja (2022) [Lastensuojelun systemisen toimintamallin kansallinen tilannekuva vuonna 2021.](#) Tutkimuksesta tiiviisti 9/2022. Helsinki: THL.